

ПОЗИТИВ

Љубица Арсић

ДЕСЕТ (НЕ)СНИМЉЕНИХ ФОТОГРАФИЈА

ЦРНО-БЕЛЕ СЛИЧИЦЕ ЛЕТА

Снимљено 1962. године очевим *зоркијем* на летовању у Колочепу код Дубровника.

Девојчица стоји испод авионског крила. Њен питоми заклон од сунца баца знатно суровију, оштрију сенку коју девојчица у трифрталкама и белој блузици сече на пола. Испред себе, обема рукама држи четвртасту малу ташну од прућа у којој су се, од објектива апарата, сакрили грожђана маст, огледалце и чешаљ чије шаре подсећају на бомбоне *бронхи*, затим две просте металне шнале и адреса дечака коме је обећала да ће писати с мора.

Летовање је већ почело, одмах ту, у том авиону YU – АВВ са заставом и петокраком на репу, ка којем иде човек са рукама у џеповима тамних панталона. Бела кошуља му се надула од ветра, због тога он помало личи на јастук пун перја. У другом је плану, леђима окренут призорима лета које невидљиви отац фотограф жели да забележи својим *зоркијем*. Можда је то пилот који жели да малко протегне ноге, неко од оних који се баве авионом, техничар, копилот. Случајно се нашао на фотографији на којој је најважнији авион, и девојчица која је први пут њиме путовала на море.

Човекова сенка је танушна, климава цртица на писти, наспрам оне од крила, масивне и оловносиве. А тамо иза, у даљини, диже се гола каменита планина, оскудна што се тиче сенки, али свакако тајанствена, јер иза ње (можда) светлуца море.

Безлично сивило планине постаје стење. На једној, заравњеној попут мале сцене седе мама и девојчица док сунце залази правећи тамну сенку на мајчином образу. Девојчица чкиљи, развукавши усне које би требало да буду осмех, али нису, јер још није, пред огледалом, научила да се осмехује кад затреба. Мама уме да се, једном руком благо ослоњеном на наручје каменог престола, смеши оним изразом *мона лиза*, оним лицем које имају жене кад желе да саопште нешто лепо.

Платнена хаљина јој до испод колена прекрива ноге које висе са стене. Стопала у сандалама са попречним каишем су састављена, један палац је тек једва подигнут. Девојчица је укрштеним прстима обухватила савијену ногу док је другу пружиља према набору мамине хаљине. Стене, по којима као да је неко шарао дебелим ексером, крију у усецима и црним линијама неједнаке дебљине цртеж мајчине наслоњене руке и шака девојчице спојених испреплетаним прстима. Испод мајчине хаљине назире се заобљен стомак остао од порођаја.

Затим су устале и објектив их хвата одоздо, удаљивши се на неку нижу стену изнад које оне стоје као каријатиде, са глокнама и наочарима за сунце на мамином лицу. Виша фигура главом придржава камено степениште са кактусом великих сабљастих листова на врху, док се она мања незнатно главом угнула у мамино удубљење на струку. Свуда око њих теку тамни сенковити потоци будућег мрака из којег, на облинама камења и наборима сукања праћакну вижљасте, дугорепе, сребрне рибе. Мајчина рука лако је пребачена преко девојчициног рамена. Девојчица не мора да намешта осмех. Сад се стварно смеши, задовољно, скоро срећно.

Онда је девојчица сама, са ташницом од прућа у крилу. Грожђана маст се отопила, чешаљ је изгубљен негде на плажи, шналицама је закичила косу.

Тата је на свом *зоркију*, који може и мисли да фотографише, повећао отвор бленде и подесио експозицију да ухвати присенак туге, сећање на дечака до кога већ путује писмо. Тај дечак је њен кум на крштењу. Девојчица зна да баш није у реду да се заљуби у кума, али јој је тата обећао да ће, ако је већ дотле дошло, раскинути кумство. Зато

она у крилу држи ташницу као да је маче, мирна је, не мора никоме да се осмехује, стење се повлачи у мрак, у борову шуму, у плићак мора. У ствари, на овој фотографији уопште није важна девојчица већ њена ташна. У албуму успомена заузима главно место дружбенице која је, без роштања, прати и чува тајне.

Мама међу стенама. Растерећена и лака. Опуштена. Нема девојчице, не види се више ни стомак. Скут хаљине широко прекрива храпавост шкоља на коју се, док седи нагнута назад, ослања десном руком. Околно стење преузима део њене мирноће, скоро утрнулости, блажене обамрлости која није изазвана задатком сликања већ долази изнутра, омекшана пругама залазећег сунца, погледом што мимоилази апарат. Светла хаљина је као нека мека мета испред мрака и многобројних пукотина у које су се скрили гуштери и врхови травки. Ти вијугави рукавци личе на тетоважу, на путеве у кафеном соцу из кога се чита судбина. С обзиром на непроменљивост стена, то место сигурно и дан-данас чува исту причу, под истим сунцем које пржи, само што се она, уместо на будућност, односи на прошлост.

Свет се опет разлива кроз њих две, девојчицу и маму. Без општрих обриса отиче меким контурама њихових тела. Сунце јако осветљава мамино чело у профилу, руку од рамена до шаке, деколте и девојчицину косу која бојажљиво извирује поред мамине хаљине. Невидљива линија повезује њихове погледе. Мамин у девојчицу и девојчицин у фотоапарат. Најзад се види и море које скромним издуженим таласима спира подножје хриди. Несавршеност снимка и влага у ваздуху формирају магличасте ауре којима је претходила, судећи по љупкости, игра са мамином наруквицом, или хватање мајушне бубе на зглавку.

Филм није добро премотан па су се на једној фотографији нашла два преклопљена снимка. Девојчица се тушира на плажи док преко ње прелази чамац. Млаз из туша који потеже нека рука (можда татина док другом руком држи апарат) постаје море. Две различите воде теку напоредо, не мешајући се. Слатка, која спирајући глача сјај на поцрнелом дечијем телу, и слана, са шкриљастим острвцима кристала по ободу чамца. Занимљиво је увек оно што се ухвати случајно, неки купач у позадини, празни сто у ресторану на плажи или пластична кофича поринута у шљунак. На оном снимку чамца ничег од тога нема, само море и небо са белом пругом преосталом од авиона.

Мама лежи на гуменом душеку и чита новине, девојчица слуша транзистор. Поред њених ногу је бела округла картонска кутија *зденке* у коју скупља биберасте семенке *ноћне фрајле* за теткину терасу. Ова фотографија могла би да се назове Одсутност, свако је заокупљен својом ствари, мама новинама, а девојчица музиком коју управо открива захваљујући транзистору у кожној футроли. Израз усредсређености, поглед уперен у једну тачку испред себе где ударају сви ти звуци и буше рупицу у коју увире песма с транзистора. Да се не би изгубили, девојчица је рупицу оградила јапанкама.

Најзад заједно, тата, мама и девојчица са подигнутим рукама. Та-та је држи за једну, мама за другу руку. Иза је светионик са укопаним металним лествицама којима се девојчица пење кад је нико не види, да савлада свој страх од висине. У купаћим костимима су, светли попут ваздуха. Старост фотографије растопила је један облак у разливену ваниласту мрљу са бледим пепељастим туфнама.

Сличне туфне, мало веће и тамније, забележене су фотографисањем теткиног купаћег костима, који њену велику задњицу претвара у циновску бубамару, са нанулама и сламнатим кинеским шеширом.